

túlkapásnak egyszer s mindenkorra be lehet az útját vágni.

Ime, mit mond a nem állami tanítók fizetésrendezéséről szóló törvényjavaslat 17. §-a:

„Minden iskola és minden tanító, tekintet nélkül az iskola jellegére és arra, hogy állami segílyt élvez-e vagy sem, a gyermekek lelkében a magyar hazához való ragaszkodás szellemét tartozik kifejleszteni és megerősíteni.“ Ugyanezen §. elrendeli, hogy e szempont külső kifejezésül minden fajta és jellegű iskolában megfelelő helyeken Magyarország címere helyezendő el, a tantermekben pedig csakis a magyar történetből vett falitáblák, nemzeti ünnepeken pedig a magyar nemzeti címeres zászló.

Mikor továbbá minden jellegű iskola tantervében a magyar nyelvnek és történelmi tárgyakkal a kellő helyet biztosította, s mikor minden jellegű tanítótól a magyar nyelv kellő tudását megkivánja: akkor a nemzeti állam suverenitását kidomborította a nemzetiségi iskolák falain belül is.

A nemzeti suverenitásnak védelme adja meg első sorban a korszakos jellegű Apponyi törvényjavaslatának.

Másodsorban pedig a határozott és szigorú állásfoglalás a már annyira veszedelmessé vált vörös szociális törekvések ellen az által, hogy kimondja: „fegyelmi vétséget követ el a tanító, ha a hitfelekezetek vagy egyes társadalmi osztályok ellen, ugyszintén a tulajdon, vagy a házasság jogintézménye ellen izgat, vagy törvény ellenére, magán vagy köztulajdon felosztásával ámit.“ A ke-

letkező félben levő „cucilista“ és „társadalomtudományi“ hangzatos cím alá bujt iskoláknak tehát befellegzett.

Apponyi ezeket a magasabb szempontokat összekapcsolta a tanítók anyagi helyzetének javításával. A saját legnagyobbrésze éppen ezen oldalról méltatta Apponyi javaslatát leginkább. Nem csoda, mert a nemzeti kultúra jövőre harcat éhező katonákkal megvívni nem lehetne.

Most azonban hisszük, hogy a magyar tanítók — habár még mindig nem kaphatták meg munkájuk méltó bérét — az eddiginél jobb kedvvel, fokozottabb ambícióval fognak dolgozni a jövőre Magyarország kiépítésén, amely szellemi és anyagi gyarapodásának arányában fog ismételtelen sorsukon javítani.

Az „ember-isten“ bálványa.

E lapok I. évi 4-ik számában „A kegyelmi élet társadalmi feltételei“ címe alatt egy cikk jelent meg, melynek folytatása is ígérkezik.*) legalább erre enged következtetni a felbetűzés és a még egészen ki nem fejtett gondolat.

Hogy ez a folytatás valóban meg fog-e jelenni? nem tudom. (Megjelent.) Ez azonban nem lehet akadály annak, hogy már az első cikkelyt — tekintettel irójára, kit szeretnénk egészen a miénknek tartani — kellő méltatásban részesítsük.

E méltató válasz keretében azonban nem akarok foglalkozni cikkíróval azon furesza felhívásával, hogy mi a szakadár orosz írók litteratúrájából tanuljuk megérteni Krisztust. Arra sem vetek súlyt, hogy a szemináriumi nevelést, melyet ő alig hogy megizlélt, „dresura“-nak nevezi; a teológiát képtelenség tartja arra, hogy „a társadalmi rend és örök hivatásunk összefüggéseinek megismerésére“ vezessen s végre „paptestvérei“-től azon val-

*) E sorokat még a kérdéses cikk első része után kaptuk. Szerk.

lomást akarja kicsikarni, hogy „a szociális munkáért felkesedni nem tudnak“ és ha tesznek is e téren valamit, ezt nem hivatászeretből, hanem kényszerből teszik. Ezen kedves csemegéket másoknak hagyom. Én a cikknek csak egy gondolatát akarom toli-hegryre venni, mely a következőkben nyer kifejezést: „Teljes öntudatra ébredésünk egyik legmeghatóbb gyümölese, annak minden kétséget kizáró felismerése, hogy az ember nagyszerű, hogy az ember felséges lény;“ — „Csak az az igazi ember, ki mindig magányában úgy, mint a nyilvánosság előtt, le tud borulni az emberi-eszme nagysága előtt;“ — „Csak az az ember ébredt teljes öntudatra, ki tud leborulni a saját nagysága előtt, ki tud könnyezni saját felségsége fölött, ki esókokkal tudja halmozni saját lábait is s csak abban hiszta, isteni ez öntudat, ki megtudja az tenni individualisatio, góg, kevélység nélkül.“

Nos hát, mintha ez a gondolat nem volna valami új; mert hiába „nihil novi sub coelo,“ — mondá már böles Salamon. Mintha ez a gondolat megvalona található a 18. század pantheisticus, ember-istenítő böleséletében. Úgy van. Ez a gondolat, bár egy kissé tetsetőbb mantedtába bujtatva, nem egyéb, mint az „ember-isten“, vagyis a „humanitas“ bálványa, (Le Grand-Être), melyet a 18. század humanistái és filantropistái állítottak föl az emberiségnek imádat tárgyául.

Nézzünk ennek a már régen előidelt, de újraéleszteni szándékolt bálványnak egy kissé közelebből a szemébe és kérdezzük meg, hogy ki és mi légyen ő „felségsége“, ki-nek imádásába helyeztetik az „igazi ember“ fogalma?

Humanitás a régi rómaiaknál jelenté először az emberi lényt, azaz: az emberi természet és méltóságot; másodsor az emberhez méltó gondolkodást, akarást és eseelekvést. Ez utóbbi jelentémből két más alárendelt származott: 1. a jóság, vagy emberbarátság, szelídség és nyájasság; 2. a szellemnek és szívnek igazán emberi, neme-

boldog volt, ha halála előtt csak egy ily kézzel-írt könyvvel gazdagította szerzetét. De a zárdák krónikái oly műről is tesznek említést, amelyen három emberöltőn át dolgoztak.

Ébredjünk föl a középkori álomból és haladjunk tovább a világghírű könyvtárban. A kéziratkönyveknek mindezen remekei a többi vagyontérő művekkel együtt a falak mentén fölállított magas könyvszekrényekben huzódnak meg és az üvegajtók mögött nyugtalanul várják a szürke tudóst, aki mint szabadító nyújtja kezét feljük. Mi nem tartozunk azon szerencsés halandó közé. Általános elv az idegenekre: Minden a szemnek, semmi a kéznek. Ez elvet csak a követség ajánlása szünteti meg, de akkor is már előre be kell jelenteni, hogy mily tudományággal óhajt foglalkozni?

Igen érdekes a hat oszlopon nyugvó nagyterem. Hossza meghaladja a hetven mért, szélessége tizenöt mért. Megolvastam a szekrényeket. Épp negyvenhat foglalja magában a rég elmult idők híres kéziratait és a díszkötéseket. Kiválik közülük Cicerónak a köztársaságról szóló palimpsestje. Oly hártyakézirat ez, melyről az eredeti írást letörölték és íölé új szöveget írtak. A később írt szöveg alatt a régi írás nyomai megmaradtak. Miképp lehetne az első szöveget visszaidézni? Sok kísérletre adott ez alkalmat, míg végre a XIX. század elején sikerült a kérdés megoldani.

Dante a leghíresebb olasz költő művei-

nek kézírata Clovio Giulio miniatürdszéivel, Ottobuoni bitoros szertartáskönyve, Mátyás királynak 1490. évben betejezett fejedelmi kivitelű breviáriuma, a gyönyörű Corvinák, itt találhatók föl.

Nagytekintélyű kéziratok még: a görög új szövetség az V. századból, Vergil költeményei és Terencius Publusnak művei. Azonkívül egyes világismert férfiak eredeti kéziratait is tartalmazják az egyes szekrények. Az olasz költők két esillagának, Petrarca és Tassonak sajátkezűleg írt versei, VIII. Henrik angol királynak Boleyn Annához címzett levelei csak emelik az impozáns gyűjtemény érdekességét.

Tartalomra nézve teljesen rendszeres gyűjtésű és dúsgazdag a Vatikán könyvtára. Az egyházi és tudományos, valamint a klasszikus munkák legjavának százezrekre menő kötetével lehet itt foglalkozni. Ehhez a nagy mennyiséghez csoportosulnak a történeti és diplomatikai irányú szakkönyvek, az antik klasszikusok legteljesebb, fényes sorai a theologia régi és új irodalmának legnevezetesebb művei minden nyelven. Végül ezer és ezer díszkötésű könyv, unikumok, amatőr munkák vívják ki a dicső nevet és elsőséget részére.

Melyik könyvtár vetekedhetik a Vatikán könyveinek értékével? Hisz ennél pápák, fejedelmek és hercegek mindent elkövettek, hogy páratlan legyen. A kezdet V. Miklós pápa nevéhez fűződik, aki kilencezer kötetet vetete

meg az alapot. Maximilián fejedelem a harmincéves háború alkalmával bevett Heidelberg városnak remek könyvtárát, a Bibliotheka palatinát ajándékozta a szt. Atyának. Herceg Montefeltro pedig az Urbina gyűjteménnyel növelte a már elhelyezett kötetek előkelő sokaságát.

A XVII. század végén Krisztina svéd királyné tulajdonához tartozó Bibliotheca reginensis, szintén a Vatikán termeibe lett szállítva. VIII. Sándor pápa az Ottoboniána és a feledhetlen emlékű XIII. Leo a Barberiniána könyvtárt csatolta a fenséges gyűjteményhez.

Egészen beleszédültem ebbe a rettenetes megmozdulatlan könyvtengerbe és úgy gondolom, hogy társaim is hasonló érzést fűdöztek föl magukon. Pedig az egyes könyveknek még a külsejét sem lehetett jól szemügyre venni és már a futó pillanat ennyire megzavart. Új átalakítás, bizonyos időközben mind magasabbra emelkedő kábelvasút kellene ahhoz, hogy a felső polcokon elhelyezett irodalmi ritkaságoknak csak a kötését jól megnézze az idegen és Argusnak szeme a címek elolvásásához. Mennyi pénz, kincset áldozott a kath. egyház a tudomány és műveltség néma terjesztőire a könyvekre. Mégis el akarják vitatni tőle a civilizációt.

A fényes nagyteremben a könyv-kincsen kívül gyönyörű látványosságot mutat a középső rész, hol a fejedelmek ajándékai tor-

sebb és általános kiképzése, melynek következményei a szorosabb értelmében vett esztétikai érzés, a magatartás, a modor és a beszéd finomsága. Azért a humanitás egészen pozitív jelentésben az ifjúság ama kiképzését jelenté, mely most nagyrészt gimnáziumainkban eszközöltetik, t. i. azon tárgyakat, tudományokat és művészeteket, melyek nem bizonyos szakmának vannak szánva, hanem a tudományra általában s valamely műveltebb életpályára általánosságban készítenek elő (humanisztikus tanulmányok, humaniora.)

A klasszicizmus újraéledésének idejében abba helyezték a valódi műveltséget és igazi humanitást, hogy valaki a latint és görögöt értsen, e két nyelven ékesen beszéljen s legjobb íróit főnkadás nélkül olvassa; mert azt tartották, hogy a műveltségnek minden emberhez illő tudománya a görög és római klasszikusokban befoglaltatik és egyszerűsége a legszebb alakban adatik. Sajnos a renaissance korszakának eme humanitása és pogány forrásból merített műveltsége csakhamar a legelfogultabb egyoldalúságba ment át. Bizonyos meleg rokonszenv és előszereket csempesztette be magát lassankint a klasszikusan művelt lelkebe a pogány régiség s annak nem pusztán szép alakjait, hanem életnézeteit és törekvéseit iránt, még pedig rovására a keresztény nemes egyszerűségnek és mindannak, mit a keresztény szellem bárha tökéletlenebb alakban, de annál mélysebbe szellemmel hozott létre a középkor művészetében és tudományában. A klasszicizmus ezen elfogult rajongói lekicsinyelve mindent, mi keresztény, a klasszikus műveltséget, a humanitást kiáltották ki minden igazság és világosság egyedüli szövétnekének, mely előtt az evangélium világosságának el kell halványodnia.

Ettől kezdve a „humanitás” szó nem tette le többé keresztényellenes jelentését, sőt a 17. és 18. században lábrakapott, kifejezetten anti-kereszténységnek lett jellegévé, midőn a filantrópiával fölváltva, majd

nyosulnak elének. Mintha homályos elismerése lenne ez a sok értékes tárgy azon évszázadokon át tartó energikus munkájának, mely által a pápák a kereszténység középpontjának a Vatikán dicsőségének zászlaját oly magasra bontották ki, hogy azt megközelíteni emberi erőnek nem sikerült.

És ezen elismerés annál kedvesebb érzést kelt az igazságos lelkében, minél jobban harsogja a tömeg: Le az egyházzal, mert megátalja a fejlődést! Zengő szavak, minden alap nélkül és mégis mennyi embernél találnak visszhangra.

Az önkéntes echokat csak sajnálni lehet, hisz a legsötétebb nihilizmus sem állíthatja, hogy az egyes uralkodók a fejlődés ellenségei. Minden államfőnek érdekében van országának fejlődése és virágzása, mert az egyes erőknél szakképzett kihasználása, a képességeknek újabb minták, előnyös időmegtakarításra való irányítása hárvevet hoz a nemzetnek és fényt a koronának. Ha az egyház programja a visszafelé működés volna, akkor az uralkodók nem halmozdnak el sem azt, sem annak látható fejét szeretetüknek kiváló jeleivel. Mikor győződik meg az ellentábor az igazság fényénél arról, hogy a tudomány fejlődésre vezet? A Vatikán pedig éltető napja a tudománynak.

A kiállított ajándéktárgyak már messziről így lármáznak a belépőre: Ide nézz, mily

mint minden erénynek összfoglaltatja, majd mint egyedül jogos és minden kinyilatkoztatás felülálló észvallás isteni tiszteletben tartott. Ennek az új vallásnak középpontjába állított be az „Ember”, a „Nagy lény” (le Grand-Être), az „Ember-Isten”, kinek kultuszában merül ki az emberiség modern vallása, hite, reménye, szeretete. (L. Rauscher bíbornok, bécsi herceg-érsek 1874. febr. kelt pástorlevelét.) A humanitásnak ugyanis alapdogmáját azon tétel képezi, hogy „az ember önmagának elég, önmagának független ura, önmagának célja és vége.” „Az ember — mondja Kant — tekintve mint személy, azaz mint az erkölcsi és gyakorlati ész alanya, minden értéken felül áll; mert mint ilyen nem pusztán mások és saját céljainak eszköze gyanánt, hanem mint cél önmagában beszélendő, azaz abszolút belső becsessel bír.” (Kant: Die Religion innerhalb der Grenzen der blossen Vernunft.)

Ime tehát ez a humanitás bálványja, az embernek tulajdon Én-je, az „Ember-Isten”, mely pokli göggyében önmagát imádja, „saját nagysága előtt leborul”, „saját felségsége fölött könnyeket hullat” és „saját lábát csókolgatja”; a mely maga mellett más Istent s a magacén kívül más kultuszt meg nem tűr. Mert csak önmagát, kedves „világi testvérem”, azt hinni, hogy ez az istenített Ember magán kívül még más Absolutumra, más Végtelenre, más Istenre áhítozhat s boldogságát Annak birásában keresse. Ez az Ember-Isten elég önmagának: ens sufficiens sibi; más Istenre nem szorul; boldogságának kutiorrását és kizárólagos föltételét önmagában bírja, a mennyiben mérték nélküli étvágygyal mindent önmagába nyel el.

Ebből a bálvány-imádásból pedig szükségszerűleg született meg az 1793. év az ő atheismusával, rémuralmával s a kereszténységnek véres száműzetésével.

Tudom, kedves „testvérem”, hogy Ön főnjelzett elveivel ide nem akar jutni; de ezen elvek — a mint láttuk — önként és szükségszerűleg ide vezetnek. Azért aki „nagy”

nagyon szép vagyok! És az első, de az utolsó pillanatot is lefoglalják. Az ily foglalatás úgy gondolom, hogy mindenkire kellemes. Néhány percig elmélyedni a császárok és királyok eszmébe, amelyekkel különböző tájk és nemzetek művészi mesés állíruval valóítottak meg, bizony édes szórakozás.

VII. Pius pápának följajlott ajándékok nyitják meg a nábbi kiállítást. Kiválik ezek közt a sève-porcellánból készült, sokkarú álló-gyertyatartó, mely I. Napoleon ajándéka és egy magas, szines sugarakat szóró malachitkereszt. IV. Frigyes Vilmos porosz király római látogatásának emlékére, két berlini díszvázát küldött a nagynevű IX. Pius pápának. A franciák hatalmas császára III. Napoleon, egyetlen fiának keresztelomedencéjét szinte IX. Piusnak küldötte, kegyelele jeleül. Gyögyörű műtárgy még itt a keleti alabástromból készült, antik kivitellü virágtartó. Az egyiptomi alkirály, Ibrahim pasa lepte meg ezzel a szt. Atyát.

A fejedelmi-fényű emlékek díszes sorában, feltűnő pompában esillan meg a magyar névnek kegyelele is. Midőn a kath. világ 1867-ben, szt. Péter és Pál apostóléjedelmek vértanúságának tizennyolcszázados ünnepére készült, hazánkban mozgalom indult meg, hogy a nemzet a Szentsek iránt érző háláját külsőleg is méltó módon helyezze le, Krisztus helytartójának zsámolyára.

elveket hangoztat, fontolja-gondolja meg jól, hogy mik légyenek azoknak gyakorlati következményeik; mivel ha ő maga nem is vonná le elveiből a természetes következményeket, hát levonják azokat minden bizonnal mások. Nem szabad játszani a tűzzel.

Egyebekben: „Nos cum Prole pia!...”
Oriens.

A „testvéri-szózathoz”.

A jó Isten megengedte a szentpéteri egyházmegyének, hogy anyagilag a boldog jelen mellett, — a titkos jövőre — még boldogabb színben remélhesse Isten áldását, a nagy havásban.

Nem akarom a cikkező hívő nemes szándékát bénítani akkor, a midőn Csiksomlyón, e történelmileg is nevezetes helyen, a meglévő s lehetőleg elég jó karban tartott szentépületeket, még fenyevesebbé alakítani célozza.

Nem azt, hogy a politikai szobor kultuszvilágban, gondja van a Megváltó Úr Jézus és Mária szobrára. Nem is akarok kitanitást adni a sok misszióhoz, hisz e hitközség egyes lakói napnál világosabban hirdetik „szegények mindenkor vannak veletek.” Szegények, agrok háza, női zárda iskolával, szegény tanulók segélyezése, erkölcsös ifjak nászajándéka stb. stb. száz alkalom kínálkozik.

Cikkében azonban egy pontot nem hagyhatok reflekeió nélkül: Szives volt kiemelni, hogy atyáink e nagy vagyon viszonzásául még tettek valamit, mert a Moldovából jövő búesusokat el-látták szállással és élelemmel. „Ime kedves cikkező, Moldvában Csik és Háromszék hosszában, tehát közvetlen az erdős hegyvonulnak s így havasunknak szomszédságában, most is ugyanazon székely véreink élnek, kik éltek a meszeszázadokban.

Tudják, hogy a nagy hun birodalom Attila halálával összedőlt. Fiai: Ellák, Dengezies és Irnak (Csaba) viszálykodának az örökség felett. Az erő megoszolván, a rettegett nép töredékekben keres menhelyet üldözői elől, az erdős hegyek között. Így keletkezett a moldvai székely

Minden magyar honfi szívében nagy tettszettel találkozott a terv, mert aki a történelmet lapozgatta, jól tudja, hogy a pápa adta országunknak a koronát, fejedelmünknek a királyi címet, visszaemlékezik az egyház legfőbb urainak áldozatkészégére, amellyel hazánk függetlenségét nem egyszer megmentették. Jól tudja, hogy a pápa és a magyar kereszténység az egy, egygyé forrott kilencszázad viharai alatt.

Az emlékválásztása nehézséget okozott. Miképp legyen azon képviselve a magyar katolicizmus érdemes eleme? A rendezőbizottság végre abban állapodott meg, hogy egy művészi kiállítású albumot rendel, drágák és aranyrelief díszítésekkel.

Elkészült a hazai ipar magasztos remeke, az „Album Hungarorum”, mely a magyarok hódolatát több millió aláírásban tolmácsolta. Simor hercegprimás nyújtotta át, a minden nemesért lelkesülő zárandoktestvéreink élén a hála és gyermeki ragaszkodás örök emlékét.

Az egyháznak azon időben dicsőségesen uralkodó legfőbb pástora, IX. Pius szívélyesen vette Magyarország hódolatát. „Nagy örömrünkre szolgált — mondja Simor hercegprimáshoz irt apostoli brévéjében, — hogy eljöttél és még nagyobb örömrünk, hogy a te hatalmad alá rendelt hívek Magyarországból, mindnyájan teveled ide siettek; tanus-

ség is; kik még éhínségek és más kalamitások által üzött esiki és háromszeki szekelyekkel szaporodtak és szaporodnak ma is. A jási Püspökség híveinek száma 70.000-re tehető. Ebből pár ezer németet és olaszt kivéve a többi székely. Egymást követve román községek által alig megszakítva 32 székely község van, a melyek nagyrészt e sorok írója ismeri. Az állam állított e községekben iskolákat, a nyelv román, s ha értik, ha nem, magyarul még imádkozni sem szabad. Sőt statisztikájukban románoknak vannak feltüntetve. Dacára ennek, véreink magyarok s van község, hol románul nem tudnak.

Ha a szentpéteri egyház, a multban gondjába vette moldovai testvéreinket, ezer alkalom nyílik a jelenben segíteni őket, a kikkel itt oly kevesen törődnek s igazán elhagyatva élnek. De gondolt mégis valaki: Erdélynek gondviselészerű Főpásztorra, a mi Kegyelmes atyánk, faradságos körútjában, már többször látogatta meg a gorzafalvi híveket, elvitte az édes haza földéről szívének szerelmét testvéreinkhez, hogy tanuljanak továbbra is hevülni azért, a mi szent és örökké tartó. Elvitte azért, hogy tanuljuk mi is egymást szeretni, kik nem csak hitorszorosok, de vészterinti testvérek is vagyunk.

Áldott is lesz emléke Moldovában a mi kegyelmes Főpásztorunknak és Atyáknak.

Ezekben voltam hátor teljes jóindulattal a Közm. 7-ik számában közölt „testvéri szózat” hozzászólani.

Szekeres János sk.,
volt esik-taplocai lelkész.

HIREK.

— **Herceg Hohenlohe Klodvigné,** szül. Majláth Sarolta grófnő, főpásztorunk testvére, aki febr. elejétől volt szívezen látott kedves vendége önméltóságának, a hét elején elutazott városunkból.

— **Az alsófehérmegyei régészeti** stb. társulat f. hó 22-ikén tartotta évi rendes közgyűlését, melyen a gyöngélkedő Csató János elnök távolléte miatt Ujfalu József dr. apát,

kodik erről azon aranyban és művészetben fényes könyv, melyben mindnyájuknak nevei. Ellőlünk becses indulattal beírva stb. Róma, 1867. július 17.*)

Ki gondolta volna, hogy az „Album Hungarorum” ily kedves legyen és ez a kitüntetés érje? Most is a fényes nagyeremben üveg alatt őrzik, az uralkodóházak emléktárgyai közt.

A másik magyar emlék koronás királyunk ajándéka. Az 1903. év nagy örömet hirdett a föld minden részén elterjedt kath. egyháznak. Jubileum, pártatlan jubileumnak híre járta be az egyes világrészeket. Mert a civilizált országok és népeknek ítélete már életében a nagy papák közé sorozott, a próféta-szellemű XIII. Leó hármass jubileumot tartott.

Óh dicső év! Mily nemes megnyilatkozása Isten végtelen kegyelmének! Husz évszázadon át csak két pápa érthette el az egyház legfőbb kormányzásában a huszonöt éves évfordulót, Szt. Péter az első pápa és IX. Pius. Ezért mondják az új pápa koronázásának szertartása alatt: „Szentséges Atya, Péter éveit nem fogod megérni!”

A jóslat nem vált be. Az 1903. év szívujongva lövelte szét a munkás földre, az isteni kegyelem napjának három fényugarát, XIII. Leó pápaságának huszonötödik, püspökké szentelésének hatvanadik és áldozópapaságának hatvanötödik évfordulóját.

kanonok elnököl. Kőrödy P. dr. titkár gondos jelentésében jelzi, hogy a társulat az elmúlt évben igen nevezetes munkálatokat végzett. Így a muzeum régi épületét 6000 K. költséggel kibővítették egy 17-5 m. hosszú és 6 m. széles teremmel. Ugyancsak a múlt év folyamán gyarapodott a muzeum egy értékes márdárgyűjteménnyel, gazdag rovargyűjteménnyel. A szépen fejlődő muzeumot újabban az állam is hathatósabb támogatásban részesítette, amennyiben építkezésekre évi 1000 K. s részletekben 8000 Kt. átsátásokra 600, természetrajzi gyűjteményre 400 Kt. utalt ki.

Az egyesület tagjainak száma: 7 tiszteleti, 20 alapító és 136 r. tag. Minthogy az egyesület a folyó évben 20. évet tölti be, júliusban díszközgyűléssel fog ünnepelni.

Cserni Béla dr. a muzeumnak páratlanul buzgó öre és mozgató lelke terjedelmes jelentésben számolt be, melyből a főbb adatokat közöljük: Ásutas három helyen is folyt. Legérdekesebb a papnevelő szőlőjében folytatott, hol Bethlen G. vízvezetékét ásták ki. A muzeum régészeti, néprajzi, képzőművészeti, természetrajzi gyűjteménye és könyvtára majdnem 40000 K. muzeális értéket képvisel. A társulat kezeli a Hunyadiszobor-alapot, melynek tőkéje 10649:36 K.

A jelentések után tisztujtás következett. Csató János egészségi állapotára való hivatkozással már régebben lemondott ugyan az elnöki állásról, de a társulat kérésére és főképpen Kemény Árpád br. főispán hathatos közbenjárására a következő időszakra még megtartotta az elnökséget. Alelnökök lettek egyhangú választással: Ujfalu József dr. és Török Bertalan. Nagy kavargás volt a titkár választásnál. A közgyűlés ugyanis Kőrödy P. dr. lemondását egyáltalában nem akarta elfogadni, mert az ő buzgó munkásságát egyelőre nem igen tudja nélkülözni. Kőrödy azonban állhatatos maradt s így a közgyűlés első titkárnak Kárpiss János tanárt, másodtitkárnak a szintén lemondott Ávéd Jákó helyett, Reithoffer Jenőt választotta meg. Penztáros lett: Deutsch M., ellenőr: Székál Ignác, muzeummör: Cserni

Minden jóézésű lélek, a boldog év hajnalkasádsán szeretettel gondolt Róma felé és közük apostoli királyunk is. Kegyeletének jelét gyönyörű szoborműben örökítette meg.

Az egész műretek két részre oszlik. Az állvány keleties szillogású márványból vésődött, elragadó színjátékában a lila és rózsaszín jön előtérbe. Ezen az ideális oszlop, valamivel keskenyebb és aránytalan felszínű arany-lap nyugszik, mely a Jó pásztor szoborcsoportot tartja.

A domboson emelkedő fölületnek legmagasabb pontján áll az isteni Udvőztítő művészi alakja. Jobbkezében vándorpálca, balkarján fiatal bárány pihen. Utána egyenlőtlen távolságban négy bárány halad szellden. Az állvány dombos lapjának és az egyes alakok anyaga tömör-arany.

Minden idők vándora kedves érzéssel fogja szemlélni a hangulatos szoborművet és a talpazatra irt ajánló szavakat olvasva, megismeri az ünnepelt pápa meg az ünneplő király neveit. A latin fölírat szövege: Pontifici Maximo, Leoni Decimo Tertio Optimo Fideium Pastori, Per Quinque Lustra Ecclesiam Singulari Dei Providentia Felicissime Gubernanti, Hinc Bonae Spei Imaginem Franciscus Josephus Imperator Austriae, Rex Apud Romanam Imperator Pietatis Ergo D. D.

Béla dr. (ki lehetett volna más?!) és ügyész: Felczeghy Lajos dr.

Majd 16 választmányi tag, köztük Kemény Á. br. főispán megválasztása után, a közgyűlést véget ért.

— **A brassói oltáregyesület** március 3-án (vasárnap) d. u. 5 órakor a szt. Ferencrendi nővérek záródási díszterében jótékonycéllú műsoros felolvasó estélyt rendez, a következő pontokkal: 1. „Anima Christi”, Aiblingertől, 3 szólamú szolo és karének, éneklék a zárda növendékei. 2. „Jezus”, költemény Rán Aladártól, szavaltja özv. Dömjen Zoltánné úrnő. 3. „A honvágy” Ziehrer H.-tól, Bariton szolo, zongora kísérettel. Éneklék Resch Lörinc, zongorán kíséri Fischer András. 4. „Szabad előadás” tartja Rass Károly, a gyulafehérvári főgimn. tanára. 5. „Der Tod und das Mädchen” vonós négyes Schubert-től op. 6. Előadják Fallik Emil, Machold Róbert, Königs Wynand és dr. Leményi Jenő urak. 6. „A pörös apácák”, költemény, irta Rosty Kálmán, szavaltja Kende János Szever. 7. „Uram, maradj velünk”, Hallertől, 3 szólamú kardal, éneklék a zárda növendékei.

— **Tanácsos választás.** Sárdy Miklós elhunyt városi első tanácsos helyét a f. hó 26-ikán tartott közgyűlésen töltötték be. A választás iránt igen nagy volt az érdeklődés, mely azonban voltaképpen nem az első tanácsosi állás betöltésére irányult, mert azt mindenki tudta, hogy ezt az állást Roska Miklós dr. második tanácsos fogja elnyerni. Az érdeklődés tehát az így megüresedő második tanácsosi állást illette. Első sorban ugyanis arra voltak kíváncsiak az emberek, hogy a választás egyáltalában megtartható lesz-e? A pályázati hirdetés ugyanis, mely 1906. dec. 17-ikén kelt, a pályázóktól határozottan megkívánta a jogvégtettségét (állam, jogtudományi vizsga, tudori oklevél). Ilyen minősítéssel bíró pályázó pedig az első tanácsosi állásra pályázó Roska Miklóson kívül egy sem volt. A kandidáló bizottság azonban, melynek elnöke ugyancsak Szász József alispán volt, akinek neve alatt a fenti követelményeket előíró pályázati hirdetés is megjelent — eltekintett a pályázati hirdetés feltételeitől s mind a három pá-

Magyarra fordítva: A hívek legjobb Pásztorának XIII. Leó pápának, aki Isten különös gondviseléséből öt ötévi időszakon át az Egyházat bölcsen kormányozza és annak kincseit a legnagyobb bőkezűséggel kitarja, — kegyelete jeléül a jó Pásztor ezen képét I. Ferenc József Ausztria császára, Magyarországi apostoli királya A. A. A. (Adja, ajánlja, ajándékozza.)

A két magyar emléknél megengedte vezetők, hogy keveset időzzünk. A nem várt engedélyre jó kedv öntötte el arcunkat. Szerettük volna eltitkolni újabb érzelmiünket és megőrizni komolyságunkat. Látszólagos szárazsággal és közönyösen hallgattuk szavait, de azért megtéveszteniünk nem lehetett. Tovább magyarázott, miközben merően és oly kifejezéssel nézett ránk: Mily könnyen megnyertem tetszésüket!

Igaza volt. Szívünkben az őt magasztaló érzések mind magasabbra emelkedtek. Nemcsak kibékültünk, de megbarátkoztunk vele. Mégis, amint akönyvtárhelyiségeket elhagytuk, egy diszonáns gondolat megzavarta az több létesült harmoniát. És ez irigy gondolat volt. Miért nem vezet be valaki közülünk az új csoportot, a tudomány és műkincsek szentélyébe?

(Folyt. köv.)

T. K.

lyázó kérését elfogadta. Ez a kétféle eljárás méltán eljuthat gondolkodóba a képviselők egy részét. Hol hát az igazság? Ha a pályázati feltétel komoly és nem megtévesztésre szánt volt: akkor az előírt minősítés nélküli pályázatot, nem lett volna szabad kandidálni. Ám Szász József alispán úr, a kandidáló bizottság elnöke konstataulta a saját hirdetésével szemben, hogy a törvény nem kíván jogvégeztséget, tehát a beadott pályázatok elfogadhatók. Hát mi ez, ha nem önkényes játék a törvényvel? Mi ez, ha nem felravezetés az embereknek? Mert annyi bizonyos, hogyha a pályázati hirdetés az említett kikötést nem teszi, akkor nem három jogvégeztséget nélkülöző, de különben a törvénytől megkívánt képesítéssel bíró pályázó lett volna, hanem legalább is kétszer három. Ilyenformán tehát, önkényesen több embert kizártak a pályázattól. És a képviselőtestületi tagok között egyetlenegy sem volt, aki tiltakozott volna a megtévesztő és szabálytalan eljárás miatt. Leszavazták tehát és megválasztották Ujházi Béla városi levéltárost, kereskedelmi egyleti titkárát és a fogyasztási adó ellenőrzésével megbízott alkalmazottat. Eddig ez a tény. Hír szerint azonban a pályázattól kizárított emberek nem fognak ebbe beleyugodni, hanem megfellebbeznek. A törvény talán mégsem Csáky szalmája s nem egyes emberek villájára van bízva.

— **Halálozás.** Both Ferenc szárhegyi plébános c. kanonok, pápai prelátus, folyó 22-én, 82 éves korában meghalt. A jó öreg bácsit, ki nekünk rokonszenves alakja még sokáig élni fog ismerősei emlékeiben, mindenki rajongásig szerette. — Csikdánfalván 1825. szeptember 9-én született. Gimnáziumi tanulmányait a csiksomlyói római kath. főgimnáziumban kezdte meg, hol éles esze és csendes természete miatt nagyon szerették tanárai. Gimnáziumi tanulmányainak elvégzése után a papi pályára lépett és 1852-ben püspöki irodai íktató lett, 1853-ban már károlyfehérvári tanárnak nevezték ki, hol egyuttal mint hitszónok is méltó feltűnést keltett. 1856-ban brassói főgimnáziumhoz helyezték át s a tanári karuk egyik legkiválóbb tagja volt. Hét évig volt Brassóban tanár, honnan 1863-ban a csiksomlyói főgimnázium igazgatójává nevezetett ki s a szeminárium felügyelete is rá bízott. A jölelki igazgató tanítványai rajongásig szerették s a szemináriumban lakó diákoknak valóságos atyja volt. 1865-ben Csiksomlyóról Maros-Vásárhelyre helyezték át igazgatói minőségben. Egy év múlva 1866-ban Gyergyó-Szárhegyre plébánosnak választották, hol egészen mostanig szolgált az egyházközségnek. — Emléke legyen áldott!

— **Tanulók cellővése a státus gimnáziumaiban.** Ismeretes olvasóink előtt, hogy a státustanárok kongresszusának javaslatára igazgatótanácsunk elvben elfogadta és helyeselte, hogy a gimnáziumok felső osztályú tanulói a cellővében rendszeres oktatást nyerjenek. Most ennek előmozdításához a honvédelmi miniszter is a legnagyobb készséggel és segítséggel hozzájárult. A honvédelmi miniszter ugyanis a státus minden egyes gimnáziumának a következő szükséges dolgokat bocsátja rendelkezésére: 4 drb. Mannlichert teljes felszereléssel, a gyuta-

löséshez szükséges tárgyakat: 2000 drb. gyutasot és golyót, hüvelyeket, fadugós töltényeket stb. A miniszter csupán azt kívánja, hogy olykor-olykor a puskákat megvizsgálhassa s a cellővést honvédtisztekkel figyelemmel kísértesse. Hajlandó továbbá a puskákon nem hanyagságból történt rongálásokat a kinéstartás költségén kijavíttatni. Óhajtja, hogy év végével az ifjúság bemutassa a cellővében szerzett képességeit s erre a vizsgálatra a helyi tisztikarok is meghívandók. Ezen intézkedéseknek nagy jelentőségét épen nemzeti szempontból felesleges fejtegetnünk, csupán azzal az óhajtással töldjük meg, vajha a falukon alakított ifjúsági egyesületekben is mihamarabb meghonosítanak.

— **Színház.** Mult számunkban kifejezést adtunk annak a véleményünknek, hogy Heve Béla társulatát előző időkben elég előnyösen ismeri városunk közönsége. Ez a jó vélemény a jelenlegi szezonban sem változott meg, mert el kell ismernünk, hogy a társulat jó erőkből van szervezve. Az már aztán nem a tagok hibája, ha tehetségüket kellőképpen nem tudják kifejteni és érvényre juttatni. Az igazgató ugyanis — nem tudjuk mi okból — olyan értéktelen, kopott, sőt silány darabokat is vett fel műsorába, amelyek nem arra valók, hogy egy ambiciózusabb művész bennök tehetségét kifejteni igyekezzék, de arra sem, hogy a közönségnek még minimálisabb művész érzékét is kielégítsék. Ezen állításunk igazolására megnevezzük a következő darabokat: Herbelin papa. Böhöznak is léha ostobaság. Varieté színházba való, söröskancók mellett mulató burgereknek. Pesti nők. Idegen eszme után egyik Feld dolgozatát magyarra. Kár volt, nagy kár. Egy sziporkányi magyarság sínés benne. Zenéje is gyenge.

Régi operettet ujtottak fel a Boeccióval. Zsuffolt ház nézte végig. Az előadás azonban határozottan zavaros és rossz volt — így tehát nem sok élvezetet nyújtott.

Ujdonság volt nálunk a Baba. Eltekintve a kolostori jelenetektől (I.—IV. felv.), melyekben mértéken felül tuloztak s karikaturáltak a barátokat alakítók, az előadás kedves és poetikus volt. Balla M. Alésia szerepében kedves jelenés volt, Tibor Lóri, nem különben. Kozma Pista nem valami nagy szerepében hangjánál volt s jól énekelt. Mellözve a Gül Baba, A legvitézebb huszár, A kis alamuszi operettek előadását, felemlítjük A vigözveget. A darabnak szép zenéje lehet — Pesten. Nálunk nem juthatott érvényre, nem is lehet, megfelelő zenekar nélkül. Balla M. és Tibor L. — mindent elkövettek, hogy a darab szép énekreszleit kiemeljék, de nem mondható el ez a férfiakról. Sok a színtelen, fátyolozott hang.

Am a dolog úgy áll, hogy bármilyen sikerült is lett volna az előadás, a közönség nem igen élvezhette. Kétszer annyi jegyet bocsátottak ki és adtak el, mint a mennyi embernek helye lehetne a Vigadó termében. A szó-szoros értelmében ember ember hatán dulakodott, hogy helyéhez juthasson, de bizon nagyon kevésnek sikerült ez a szerenese. Az ilyen zsufoltságot határozottan nem volna szabad megtűrni rendőri szempontból sem. Történt volna bármilyen

memű kisebb baleset vagy vak lárma, mely a közönséget felriasztja, kiszámíthatatlan szerenéselenség történhetett volna. És akkor ki lett volna a felelős? Ezekre való tekintettel határozottan felkérjük a rendőrséget, hogy minden körülmény számbavételével állapítsa meg, hogy mennyi embert lehet a Vigadóban életveszedelem nélkül elhelyezni. Ezt a dolgot különben a színház igazgatójának is nagyobb figyelemre kellene méltatni, mert a közönség nem azért hoz áldozatokat, hogy folytonos lökdösődésnek, veszedelmeknek, sőt káromkodásoknak legyen szem- és fültanuja. Ilyen élvezetért nem kell színházba mennie.

— **A kath. Legényegyesület** folyó hó 24-én, vasárnap tartotta meg évi rendes közgyűlését. Rass Károly elnök nagyjában vázolta az egyesület mult évi működését s végeredmény képen összegezte, hogy ezzel a működéssel, munkássággal mindenki meglehet elégedve, mert az adott viszonyok között többet tenni sem lehetett. — Hinger József pénztáros az egyesület vagyoni állásáról referált. Pénztári jelentésének főbb tételai a következők: Bevétel 1906.-ban 3481.03 K., kiadás ugyanannyi. A leltári érték 1688 K. Hátralekban levő rendes és pártoló tagsági díj 132 K. Az egész vagyoni érték 3995.29 K. Az 1907.-ik évre bevétel és kiadás előirányzat: 3995.29 K. A gazdasági kimutatás szerint 1906.-ban bevétel 2465.21 K., kiadás ugyanannyi. A leltári érték 281 K. Az összes gazdasági vagyon 517.26 K. Költségelőirányzat 1907. évre bevétel és kiadás 2041.26 K. — A közgyűlés a pénztáros jelentését tudomásul vette és lelkiismeretes, odaadó munkásságáért köszönetét fejezi ki. — Szotyori József a könyvtár állapotáról és forgalmáról tett jelentést. A tisztikar választása során alelnöknek megválasztották Baumann Arnoldot, a választmány tagjai lettek: Comanesku Mózes, Labud József, Salamon Szabin, Ujaki Béla, Borsiczky Mihály, Apafi Lajos, Szilágyi József, Benigni Adolf, (belső választmány); Faul Béla, Müller Lajos, Pápiu Viktor, Péter József, Schäser Ferenc, Szrága Ede, Udvary József, Vince Albert (külső választmány). — Láber Béla és Müller Lajos indítványára Rass Károlynak és Fejér Gerő drnak az egyesületi ház alapjára tett nagyobb összegű adományáért a közgyűlés köszönetet mond. Végül a házépítés ügyét beszélték meg, s ennek intézését egy három tagból álló bizottságra és a választmányra bízták.

— **Szöllőgasznak** és szőlőültetéshez alkalmas legjobb fajú és kiváló minőségű fajtisza oltványokat szállít a hirneves „Millenium telep“ Nagyösz, Torontál megye, melynek kezelsége minden érdeklődőnek ingyen és bérmentve küldi műmellektelekkel szidított magyar vagy német vagy román vagy szerb nyelvű főrajegyzékét.

— **Sirolin-Roche** a creosot-gyógykezelésnek teljesen új utat nyitott, mivel ugyan maga is creosot-preparatum, de teljesen méregmentes és kellemes ízű. Tüdő- és gégetuberculosisnál tehát legjobban ajánlítható. Az orvosok egyhangzóan nyilatkoznak annak kiváló jó hatásáról ezen súlyos betegségek ellen. „Sirolin-Roche“ minden gyógyszerárban kapható.

Tüdőbetegségek, hurutok, számar-köhögés, skrofulozis, influenza

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Minthogy értéketlen utánzatokat is kínálják, kérjen mindenkor „Roche“ eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc)

Sirolin

Emeli az étvágyat és a testsúlyt, megszűnteti a köhögést, válódokat, éjeli izzárdást

„Roche“

Kapható orvosi rendelre a gyógyszerárban. — Ára üvegenként 4.— korona.

Nyílt levél

Ujfalusi Jenő dr. csikszereadi polgármester úrhoz,
mint az „Órszem” felelős szerkesztőjéhez.

Nem tudom elvállalja-e a felelősséget az „Órszem” febr. 19-iki (8.) számában a „Tábla” című rovat 2-ik közleményéért? Miért ne! Hiszen a polgármester úr eme lapnak felelős szerkesztője, s mint ilyennek tollából, vagy tudomásával látott napvilágot az a kárörömet lehelő néhány sor, melyben a kilyéntalvi pap ablakainak az odavaló fogyasztási szövetkezet megalakítása miatt történt beveretéséből kieroszakolja a következtetést, mely szerint „újabb időben papjaink egy részre megfelelkezni látszik tulajdonképeni hivatásáról és nem törődve semmivel, üzleti dolgokkal foglalkozik.”

Nem titkolhatom el, hogy a csikmegyei központi 48-as függetlenségi párt hivatalos közlönyében, mint társadalmi és közgazdasági lapban megjelent s egy puritán jellemű papnak épen társadalmi működése miatt származott kellemetlen incidense fölötti káröröm kínosan érintett nemcsak engem, hanem mindenkit, a kik hivatva lennének a szociális tevékenység élére állani. Még csak a kezdet kezdetén volnánk; a gyakorlati szövetkezeti ténykedés terén még csak szárnypróbálgatások, amik eddig Csikmegyében történtek s most, mikor jóakarató buzdtásra lenne szüksége a papi és tanítói testületnek: ime! a helyett a lelkesedést lehangoló, a ténykedéstől elkedvetlenítő éretlen okoskodásokkal csinálják az ellenáramlatot.

Tisztelt Polgármester Úr! Bizonyára tudja, hogy az ó-kort a rabszolgakereskedés, a középkort a jobbágy-kérdés tartotta lázban. Azt is tudja, hogy a XX-ik század a szociális kérdés jegyében született s ezen szociális kérdés a XX-ik századra oly különös jegyét nyomta, mely gondolkodóba ejti az embert. Mi lesz még ebből jövőben?! Mert, hogy beteg, nagyon beteg a társadalom, ki tagadhatná, ha vannak szemei a látásra? A betegség pedig gyógyításra vár, de rögtön, mert minden legcsekélyebb késedelem halálfhozó lehet.

És ki legyen orvosa e szörnyű betegségnek? Mindenki, aki élni akar. Polgármester, pap egyaránt! A társadalom minden munkása vegye ki részét a szociális kérdés gyógyításában, mert mindnyájunkat közelebből érdekel.

Kállay Ubul, Csikvármegye főispánja nyílt homlokokkal vallja magát a szövetkezeti eszmék apostolának, mert mult évi 156. sz. alatt az összes főszozabirákhoz s bizonyára Csikszereadi polgármesteréhez is megküldötte felhívását, melyből a népméző akciónak vallásos jellege is kiségarzik, midőn hangsúlyozza, hogy nem tisztán gazdasági eredményeket, de ezen felül vallás-erkölcsi eredményeket is vár a szövetkezetektől. S még is épen Csikvármegye hivatalos közlönye izetlenkedik a papsággal, hogy megértette s méltányolja a székelymentés érdekében elhangzott eme időszerű rendeletét.

Nem csoda, ha Püspök urunk Ó Nagyméltósága ezen 156—1906. számú főispáni rendeletet méltatván, Csikvármegye papságához ismételtlen felhívást intézett a szövetkezeti eszme felkarolása ügyében, mert ha a két faktor: világiak és egyháziak egyetértenek a szegénység és nyomor enyhítésében, még a közömbös lelkek is érezni és érteni fogják Isten gondolatát.

És a t. polgármester úr még sem érti, hogy annak a „gseftelő” papságnak lehetne valami része és jogosultsága a szövetkezeti működés terén, mert aggodalommal kérdi: „valjon helyes lesz-e úgy?” Biztos lehet róla, hogy helyes; mert a klérus a nép között él, első sorban hivatott arra, hogy a másik faktor támogatásával a szövetkezeti téren is folytassa szociális működését, hogy a szociáldemokrácia pusztító bacillusai tovább ne terjedjenek. Maguk a szociáldemokraták nem titkolják azt, hogy garázdálkodásuknak a legnagyobb gátat a papság vetheti. És ez nagyon is természetes; mert a papság túlnyomó százaléka az u. n. „kisemberekből” telik ki és ebben rejlik természetes oka annak, hogy a papság az a társadalmi osztály, mely leginkább megértene a „kisemberek” nyomorúságos helyzetét.

Ezek után t. Polgármester úr, „aki nem tud arabusul, ne beszéljen arabusul.” Ne idézzenek szentírást, mert amint bebizonyosult, — nem értenek hozzá! Krisztus urunk nem a szövetkezeti boltból, hanem a templomból üzte ki a „gseftelőket.” És ezek nem a csiki tisztelendő urak voltak.

Tehát uem itélhető el az a pap, aki a szövetkezeti működésben részt vesz, hisz akkor Erdély önzetlen lelkű, hiveinek anyagi és erkölcsi javát egyaránt szívén viselő lángbuzgalmu püspöke lenne a legnagyobb „gseftelő.”

Azért t. Polgármester uram, a papság — bármily kíméletlenül kerítette őt is a „Táblára”, — nem téveszthető meg, mert a nélkül, hogy megfelelkezni látszanék tulajdonképeni hivatásáról, a szövetkezeti ténykedésekből reá háramló teendőket még hatványozottabb szorgalommal és odaadással fogja végezni; a szociális kérdést napirenden tartja nemcsak, hanem a mennyiben tőle függ, minden községben megalakítja a szövetkezeteket egyik-másik alakban, mint a szükség kívánja. Kiváló gondot fordít különösen a fogyasztási szövetkezetekre, melyek legközvetlenebbül szolgálják a szociális kérdést. Nem fog törődni, ha ismétlődik is egyik-másik helyen a kilyéntalvi szatócs-vírus; még az sem aggasztja, ha a kászon-ujfalusi indokolatlan hecek itt-ott megismétlődnek.

A fogyasztási szövetkezeteket egyébiránt inkább a szükség teremti meg s ennek semmiéle hatalmasság útját nem állhatja, mert a szükség még a vasnál is erősebb.

Csikcsatóság, 1907. febr. 22.

Bálinth Lajos,
plebánus.

CSARNOK.

Püspökmegyei zsinat.

(Folytatás)

30.

Ebbe a fejezetbe tartoznék a könyvek egyházi aprobatóijára vonatkozó és az egyházmegyei Censor vagy Censurok hivatalát szervező határozatok megszerkesztése is.

Itt kellene szabályozni azt is, hogy ki és mikor tartozik a Professio fideit letenni. Igaz, hogy ezt az egyházjog nagy nyilvánossággal előírja, de ez nem elég. Mert nem ártana, ha ordináció előtt minden póp lennéne. A boldogult püspöknek p. o. keserves tárgyalása volt egy szerzetesfőnökkel, mert ez semmihogyan se akart belemenni abba, hogy az ő szerzete által a megyében felállítandó theologiai rendi taná-

rok, a püspök vagy a Vicarius kezébe letegyék a fidei professiót. Végre mégis engednie kellett. De, amennyire én tudom, sem a minoriták, sem a ferenciek Leectorai most sem tesznek fidei professiót. Erre nézve hát a megyei zsinaton mindenesetre határozni kellene.

Ebben a pontban legegyszerűbb volna a kalocsai zsinat (Acta: 66. l.) határozatát, — némi, esetleg szükséges toldással, — átvenni. Ezen határozat szerint, a tanítók is, hivatalukba, a templomban, a nép előtt a professio fidei ünnepélyes letételével lennének beiktatandók. Könnyű belátni, hogy ennek a hívó népre és a tanuló ifjuságra mily nemesítő és a tanító tekintélyét emelő és fensőbb küldetését feltáró hatása volna. Ez bizony böcs határozat s nagy kár, hogy általánosan meg nem tartják. Sőt, a mi sajátos viszonyaink között teljesen helyen való dolog volna mindenkül, aki intézeteinkben tanítással foglalkozik, a fidei professiót kivenni, azzal a toldalékkal, hogy semmiféle titkos társulatnak nem tagja s nem is lesz az illető.

2. Az igaz hit fenntartásának és terjesztésének legközvetlenebb eszköze az élő szóval való tanítás. Ebben a kategóriába tartozik a prédikáció, a keresztény oktatás, az elemi iskolákban, a középiskolákban s a felső iskolákban való oktatás; sőt a logika reudje szerint ide tartozik maga a papjelöltek theologia szakoktatása is. Világos tehát, hogy itt a fenálló viszonyok és az ezek fölől szerzett tapasztalatok alapján kategóriák szerint szigorú rendet kell teremteni. Nem járja, hogy a homiliát, a keresztény oktatást ki-ki kénye-kedve szerint akkor tartsa meg, vagy akkor mulassza el, amikor ő neki tetszik. Még kevésbé járja, hogy egyesek évről-évre, hétről-hétre az iskolások hitbéli oktatását a tanító nyakába sózzák.

Aztán a misszió-egylet, a felnöttek oktatása privátim és a különböző egyletekben stb. mind rendezendő.

Hogy milyen botrányos mulasztások fordulnak elő, ime egy példa.

Egy káplán egy esküvőre jelentkezőt gyónatott. Kiderült, hogy még csak keresztet vetni sem tud; mert egy protestánsok lakta filialisban lakott és soha még csak kath. templomban sem volt. A plebánus, aki az örökös lustálkodástól soha semmire rá nem ért, hivatalból felvette vele a szabadegyezkedést, kihirdette, esküvőre is berendelte, de az épen nem jutott eszébe, hogy a jegyesek vizsgálataira vonatkozó szigorú köteletségének megfelelni igyekezett volna. Mert ha megteszi, megtudta volna a bajt s lett volna ideje, hogy tegyen róla. — A kalocsai zsinat (Acta: p. 185. soq.) igen szép latinsággal és kezenesen megfogalmazott utasításokat adott ki ezen dolgokra nézve kategóriák szerint való elég hosszú fejezetekben.

De nem erre van szükség; mert hiszen mindezt a theologian is elmagyarázzák; a papi szent gyakorlatokon is bőven fejtegetik.

Határozott, rövid, világos rendeletekre van szükség és azok szigorú végrehajtására és betartásuknak kérlelhetetlen ellenőrzésére a zsinati biztosok (testes synodales) váratlan és előreláthatatlan megjelenése által. Mert az esperes maga is kénytelen prédikálni a parochiáján, hogyan ellenőrizze hát a többi?

Vizitációra nem vasárnap jár s azt, hogy mikor jön, rendesen megírja, sőt azt is tudom, hogy megrendeli magának ebédre, amit szeret. Hát hiszen szó sincs róla, ez kedélyes állapot s jó is a fehér asztal mellett; — de nem ez az első!

3. A hitnek oktatás útján való terjesztése

azonban nem elégséges. Mert a kereszténység a maga belső mivoltánál fogva gyakorlati életszabály. Úgy kell élnie annak, aki üdvözülni akar. Haec fac, et vives! A földön élő keresztény ember erkölcsi élete azonban a természetfölötti életből táplálkozik. Ezt viszont a szentségek és az egyház kultusza ápolják, erősítik, vezetik és tökéletesítik. Világos, hogy milyenjáró szükség az isteni kegyelem ezen eszközeit külsőleg is úgy kezelni és rendezni, hogy tényleg meg is legyen a lelkekre való mélyesgés belső hatásuk és megszentelő erejük hatáson érvényesüljön.

Mivel pedig ezen a téren mozog a lelkipásztorok élete és működése is, világos, hogy ezek a dolgok igenis beletartoznak az egyházmegyei zsinat körébe; de nem olyan értelemben és kiterjedésben, mint hogyha itt a megyei zsinat reformálhatóan olyant, amit a pápa vagy az egyetemes zsinat az egész egyházra nézve kötelezően megállapított, hanem abban az értelemben, hogy ezen a téren is megteremtse a teljes törvényesség formáit és aminél tökéletesebb és minél áldásosabb és fogantatás módját és eszközeit megkeresse igénybe is vegye.

Ha egy kissé sorban haladunk, itt is szembeszökő, mily tág tere van egy újabb egyházmegyei zsinat tevékenységének.

(Folyt. köv.)

Lehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használtassanak, mivel a kellemetlen szag és lassú, ragadós száradás, mely olajfestékeknek és az olajlaknak sajátja — elkerültetik. E mellett használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végezheti a mázolás. A palló nedves tárgygyal feltörölhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Meg kell különböztetni

színezett szobapalló fénymázt,

sárgásbarnát és mahagonibarnát, mely akáresak az olajfesték födi be a padlót s egyúttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazható régi és új pallóra. Teljesen beföd minden foltot, korábbi mázolás, stb. van azután

tiszta fénymázt (színezetlen)

új pallóra és parkettra: mely csupán fényt ad.

A közvetlen megrendelések minden városban, ahol raktáron vannak ide küldendők. — Minta mázolások és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gyári jegyre, mivel ezt a **több mint 35 éve létező gyártmányt sok felé utánozzák** és hamisítják, rossz és gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozzák forgalomba.

Cristoph Ferenc

a valódiszobapalló fénylakk feltalálója és egyedüli gyártója

== FÖRAKTAR: ==

DAHINTEN VIKTOR.

vaskereskedésében GYULAFEHÉRVÁRT.

Hirdetések

jutányos árban

fevételnek

e lap kiadóhivatalában.

Szőlő oltványokat

a legnemesebb

Csemege fajokban szállít, fajtiszaságért jólalva, leghasznosabb vasmegbízhatóbbnak ismert.

Külföldönti

első szőlőoltvány telep

tulajdonos: Caspari Frigyes Medgyes Nagyküllő megye.

Tessék képes árjegyzéket kérni!

Az árjegyzékben találhatók az ország minden részéből érkezett **elsmerő levelek**, emellett minden szőlőbirtokos megrendelésnek megjelölje előtt az ismérés személynézetét úgy szó, mint irásbelileg bizonyosságot szerzethet magának fenti szőlőtelep feltétlen megbízhatóságáról.

Szakvélemények az Esterházy cognacról:

A magy. kir. műegyetem borászati laboratoriuma által hivatalosan megejtett és általunk tudomásul vett vizsgálatok alapján az

Esterházy cognacot

betegjeinknél alkalmaztuk és azt sikeresen használva mint kitudó minőségű és a francia Cognacokkal vetekedőt, a **legjobban ajánlhatjuk.**

Dr. Tauffer Vilmos egyetemi tanár. Dr. Stiller Bertalan egyetemi tanár. Dr. Réczey Imre egyetemi tanár. Dr. Pertik Ottó, egyetemi tanár. Dr. Kéthly Karoly egyetemi tanár. Dr. Angyán Béla egyetemi tanár. Dr. Poor Imre kir. tanácsos, egyetemi tanár. Dr. Barón Jónás egyetemi tanár.

Az Esterházy cognac

minden előkelő fűszer- és csemege-kereskedésben kapható.

Főpásztori körlevelek és másnemű könyvek,

avagy diszművek bekötését olcsó árban elvállalja, jól és gyorsan eszközzi

PAPP GYÖRGY könyvkötészete

G y u l a f e h é r v á r t.

A bekötésre szánt körlevelek jól csomagolva a legtávolabbi helyről is beküldhetők, a pontos összeállításért a vállalat felelősséget vállal.

Felhívjuk a t. közönség becses figyelmét azon körülményre, hogy a **Közművelődés** jelen alakjában **hirdetéseket** is közöl.

Ennélfogva tért nyer lapunkban az adásvételi ügylet iránti érdeklődés is, a mennyiben birtokok eladását, vagy vételét, haszonbérleteket, állások betöltését, árverések vagy árlejtések határidejét, ipari és kereskedelmi cikkek ismertetését és ajánlását célszerűen lehet eszközölni, — továbbá gyógyfürdők, nyári lakok, szőlőkertek, gyógyító és tápszerek, borok, ásványvizek és másnemű italok eladására vagy vételére és mindennemű szükségletek kielégítésére igen kényelmes módon lehet eladót, illetve vevőt találni.

Sikeresen lehet továbbá a **Közművelődésben** való hirdetés útján értékesíteni eladásra szánt könyvtárakat, irodalmi műveket, zeneeszközöket, festményeket, könyveket, képeket, újságlapokat, szobrokat fegyvereket, régi pénzeket, ékszereket, butorokat, háztartási gazdasági és más eszközöket stb. stb.

Hirdetési feltételeink a következők:

Egy egész oldal területet elfoglaló hirdetés egyszeri közlési díja		K. 10.—
Egy fél oldal	oldal	„ 6.—
Egy negyed	„	„ 4.—
Egy nyolczad	„	„ 3.—
Egy tizenhatod	„	„ 2.—
Egy harmincketted	„	„ 1.—

Iparosok és kereskedők többszöri hirdetés megrendelése esetén 10% ár-
engedményben részesülnek.

A hivatalos hirdetések közlési díja külön árszabás alá esik és pedig
 cm. területes számítással, mely területnek egyszeri közlési díja 10 fillérben van megállapítva.

Hirdetések szövegezését is elvállaljuk, de annak fejében külön 1 korona
díj számíttatik fel.

==== **A hirdetések díja előre fizetendő.** ====

Hirdetésekre vonatkozó megrendelések és pénzküldemények a kiadó-
hivatalba intézendők.

Tisztelettel
a kiadóhivatal.